

ȘBURĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ANUL II.

No. 35

SUMARUL:

- E. Lovinescu* . . . . „Vissarion“ (II)
Camil Petrescu . . . . Trecutul
Ramiro Ortiz . . . . Plecarea dela „Banchet“
I. Peltz . . . . . Șirag
E. Buzdugan . . . . Pumnalul
Al. Popescu-Telega . Călătorul

CRONICI:

- D. Nanu*: DOINELE MELE, I. U. Soricu,
Orăștie 1919.—FLORI DE LUT,
de G. Talaz.

—
Editura ALCALAY & Co.
—

Apare Sâmbăta

UN DEFI

A apărut :

E. Lovinescu

CRITICE

VOLUMUL IV

==== COPRINZAND: ====

REVIZUIRILE LITERARE

Caragiale, T. Maiorescu, Al. Vlahuță,
C. Dobrogeanu-Gherea, I. Al. Brătescu-
Voinesti, N. Iorga, Semănătorul, Poe-
zia Populară.

Lei 12

Editura **ALCALAY & Co.**

ABONAMENTE:

UN AN . . . . . LEI 50 = ȘASE LUNI . . . . . LEI 30

Pentru învățători, profesori și studenți

UN AN . . . . . LEI 40

PREȚUL UNUI EXEMPLAR 1 LEU

ABONATORUL se găsește de vânzare la toate librăriile și chioșcurile de ziare din România Mare

Abonamentele se primesc la *Librăria Alcalay & Co.* și la administrația revistei.

Administrația : Strada Sărindar No. 14

- BUCUREȘTI -

Manuscrisele, corespondența și schimbul se vor trimite pe adresa d-lui E. Lovinescu, Câmpineanu, 40

SBURĂTORUL

REVISTA LITERARĂ, ARTISTICĂ ȘI CULTURALĂ

Director : E. LOVINESCU

„VISSARION“

II

Fixându-mi-se în atenție și prin masca luminată de doi ochi mobili și șireți, și prin spontaneitatea gestului, omul merită să fie cunoscut mai deaproape...

Din zidul de cărți poștale, în care se înseria izvodul războiului în slove fruste, Vissarion își făcu o cetățue inexpugnabilă. Cătând șiret în lături dar mai ales printre crenelurile zidului spre a nu fi surprins de inamic, omul începu apoi să se reverse într'o binefăcătoare ploaie verbală. Avea rezerve de tăcere. Câteva săptămâni curățise ca simplul soldat grajdul Școalei Veterinare, sub ochiul sever al d-lui căprar Papițică. Sărind de mai multe ori gardurile școalei, evadase dela postul de cinste pe care i-l dase patria în războiul întregirii, se plânsese miniștrilor, obținuse intervenția directă a unui general. În zadar. Caporalul Papițică era inflexibil la datorie; stăruințele îl îndârjau în atitudinea lui fermă.

Îl punea deci la servicii și mai umile, apostrofându-l cu un sarcasm superior : „Ha... ha... și zici că ești unul din ăia care scriu... un Alexandri... un Eminescu... ia curățâ mai bine grajdul !“

Prin puterea de comunicativitate a darului povestirii, aventurile lui Vissarion deveniră repede de interes obștesc. Își creă astfel o atmosferă personală ; involuntar, suferirăm o mișcare de rotație în jurul axei lui. Amintiri de copilărie, amănuntele unei vieți agitate, inițierea în învățătură și în scris,—lucruri umile sau surprinzătoare, mizeriile de acasă, dela țară, sau tribulațiile printre oamenii orașului, în redacții și pe la editori, formau alimentul incoruptibil al unei istorisirii nelimitate. Epizoadele se succedau : contactul cu prima formulă algebrică întrezărită în cartea unui anticar de pe cheiu și apoi irupțiunea devorantă în studiul matematicilor, pasiunea pentru chimie și instalarea unui mic laborator în unica odaie a bordeiului dela Costești, în care locuște cu cei nouă copii (Voltaire, Benedict, Edison Vissarion etc.!), laborioasele lui începuturi literare și atâtea alte momente se materializau în forme vii. Din acumularea vorbelor și a gestu

rilor, din participarea fizicului la mișcările sufletului, omul se desprindea pe încetul ca o sinteză a însușirilor etnice.

Mai întâiu, o istețime incontestabilă, cu o curiozitate speculativă ce-l făcea să treacă peste nivelul culturii lui reale, ducându-l până la invenția teoretică a unui tun, ce-ar nimeri, prin calcule matematice sigure, aeroplanul inamic din sbor.

La bază un strat imens de șiretenie evidentă în cele mai mici gesturi. Prin această formă inferioară de inteligență, omul își tradează sutele de ani de robie, frica de lovituri; în fața forței nu-i mai rămâne decât arma vicleniei. De aici clipirea laterală ce caută o evaziune de sub o opresiune imaginară: de aici nesiguranța de raporturi, neîncrederea ascunsă sub forme naive a țaranului ajuns chiar la o înaltă intelectualitate. În atitudinea lui de fiară încolțită, trăește încă străbunul bătut la scara boerului.. Supus la munci grele, el găsește în șiretenie singura posibilitate a economiei vitale. După ce a curățit grajdurile Școalei Veterinare, Vissarion se pita acum după zidul de cărți poștale în beatitudinea unei liniște definitive. Se refăcea de tot ce risipise înainte. Zelului procedural al d-lui plutonier Kaufmann, nu-i putuse, de asemenea, opune de cât arma pasivă a șireteniei pentru a restabili echilibrul forțelor...

Această inteligență cu dublu aspect avea și avantajul unei rari puteri de expresiune. Omul avea nu numai darul vorbei, ci și defectul ei. Povestea cu naturalul și umorul țărănesc, dar și cu lipsă de supraveghere. Lucra în el o forță misterioasă ce-i da posibilitatea creațiunii instantanee. Invitat să improvizeze câteva cuvinte copiilor adunați la Eforie la un festival, Vissarion începu să invente un basm. După un ceas jumătate, nici nu intrase încă în inima subiectului. La șezătorile dela Costești, putea povesti șapte ceasuri în rând; ascultatorii așteptau cu toți, în timp ce povestitorul își arma încă firul imaginației lui fecunde, cu singura satisfacție pe care și-o dă invențiunea..

Vissarion fiind o expresie tipică a poporului, îi lipsește literaturii lui numai anonimatul pentru a fi o adevărată literatură populară. Incolo, o identitate completă: fantastic, umor, sensualism sănătos, șiretenie, facilitate verbală, natural—și o totală lipsă de compoziție. Prin această identitate literatură lui Vissarion e reprezentativă, iar omul mi se pare că o depășește prin virtualități neimplinite încă. *)

E. LOVINESCU

*) Cu prilejul romanului *Petre Părcălabul*, edit. Pavel Suru.

TRECUTUL

O, dincolo de zona blestemată-a morții,
Peste cătunele-mpietrite de pe vale,
De parte peste culmi, în fund departe,
O, mai departe de cât chiar depărtarea
Ești tu,
E lumea existenței tale
De care nu, ori cât de adâncă, zarea
Ci infinitul simt că mă departe;
Căci de acest metal,
Tăios și imaterial,

În fiecare clipă sufletu-mi sfărâm.
Șadeseori,
Privind sfios prin tainicul crenel de lut,
Ca printr'un ochi de geam,
Îmi pare
Că printr'un magic dioram
Privesc spre alt tărîm.

Ești tu acolo,
O, numai dacă mai trăiești,
Căci nici un semn de-acolo nu ne-ajunge,
Nici vești,
Nici păsări,
Nici-un călător
Nu vine dela voi rătăcitor
Ci numai nevăzute priviri,
Explozii de obuze și de mine
Și gloanțe.

Ești tu acolo.

Mă las încet pe patul meu de crăci
Mucigăite și de sdrențe adunate,
Aicea părăsit de atâta vreme,

Inconjurat de oameni părăsiți
 Păduri pustii și zone blestemate,
 Surîd descurajat și palid, căci
 Nădejdea mea se teme
 Să bată
 La poarta groaznicului ce va fi.
 Trăim aci o iarnă de speranțe moarte:
 Nu știu nici dacă voi trăi,
 Nici cine va trăi din cei ce mă'nconjoară
 Și tu
 Atât ești de departe
 Că mă'nfloară
 Tăioasa lamă-a clipei care vine.
 Dar setea mea de tine
 Intoarsă brusc de stratul transparent al zonei
 Se'ntoarce, spre trecut, atrasă
 Ca de privirile Gorgonei.
 Și pătimaș, înfuriat,
 Cu ochi halucinați și buzele uscate,
 Inghinut în umeda mea groapă,
 Desgrop trecutul
 Cu mâinile crispate.

O noaptea-omorătoare-a despărțirii,
 O noaptea cea din urmă,
 Pe care mâna nevăzută a iubirii,
 Simțind că pentru veci se curmă
 Mistuitorul vis,
 Ne-a dăruit'o
 Cu o voință uriașă și fatală
 Și cu puteri de zeu, iubito.

. . . . .
 Goniți din munți,
 Trudiți, înfrânți
 Și cu picioarele rănite de noroi,
 Grăbim pe malul Oltului umflat de ploi.
 Ni-s ochii arși de crude viziuni
 Și-auzul plin de focuri de baraj,
 Căci am luptat pe margini de genuni,

Și-acum,
 Cu simțurile grele de dezastre,
 Ca o turmă
 Decimată, risipită pe șosea,
 Către limanul rătăcirii noastre
 Grăbim, prin negurile care'ncet se cern,
 Privind neîncetat în urmă...
 Pe malul Oltului murdar,
 Greoi,
 Nepăsător, inconștient, etern
 Gonim storși de puteri.
 Prin marginea pădurii
 De-acuma dușmănoase
 Spre care aruncăm priviri fricoase,
 Adeseori sunându-ne'n auz
 Foșnitul frunzelor
 Cu vâjăitul aspru de obuz.

Ce fericită grijă a forțelor obscure
 Te-aduse atunci în calea mea
 În târgul cu casuțe sure,
 În vila cea albă pe șosea!
 Alăturați, îmbrățișați,
 Privim de la fereastră
 Sfâșietoarea agonie de afară
 Și'n dezolarea care ne'nconjoară
 Iubirea noastră
 Citește condamnată ca'ntr'o carte.
 Paralizați privim dela fereastră.

În sufletele noastre toarce-aceiași moarte.

Soldații tot mai trec,
 Soldații goi,
 Infrinți, extenuați, murdari
 De sânge și noroi,
 Soldații grăbiți, urmîndu se'n tăcere,
 Căruțe de fugari
 Pe drumul desfundat de ploi,
 Gospodării mizere,
 Atîta cît încapă

Sub coviltir de rogojini,
Se scurg la vale pe pîriul de noroi
Ca arborii desrădăcinaţi pe ape.

In sus, pe deal, treptat s'aprend lumini...
Mă 'ntreb neliniştit de sunt la inamic,
Spre tine palid ochii mi-i ridic
Fără să zic o vorbă —
Căci lingă noi
Depozitele ard incendiar,
Tăind al morţii sur linţoliu
Cu ţipete, cu svărcoliri de flăcări
Şi-amurgul înnegrindu l funerar
Cu flamuri grele şi prelungi de doliu.

Alăturaţi, îmbrăţişaţi, privim de la fereastră.
Reflexe aurii cădeau pe geam.
Gonit de moarte,
Tot mai aproape de tine mă strîngeam.

Târziu spre miezul-nopţii,
Tot aşteptînd s'aud bătăi în poartă,
Cumplitele bătăi în poartă
Menite pentru veci să ne despartă,
Incerc
Să mă destac de fermecatul cerc,
In care mă tirăşte-ameţitor iubirea.

Am priceput ne'nduplecatul adevăr
Că drumurile noastre se despart,
Dar
Eşti goală pe sofaua de brocart,
Pe jumătate îngropată
In faldurile largi de păr.
Reflexul flăcărilor uriaşe
Prin noaptea grea de sgură
Iluminează triumfal
Şi dă o molcomă căldură
Interiorului de vis,
Pe care,
Cu toată dezolarea din natură,
Contrariată, moartea l-a permis.

Inmărmurit de-atâta frumusețe,
 Ingenuchiat alătura de tine
 De-obraji-ți albi
 Și cu miros de fragi și de finețe,
 Mi-alătur, îmi lipesc obraji
 De-obraji-ți albi ca de petale
 De nufăr alb plăpînd,
 Nevinovat mi-alătur, îmi lipesc obraji
 Dar iată că din nou ca 'ntîia oară
 Garoafa 'nsîngerată a gurii tale,
 Ispititoare ca un fruct în miez de vară,
 Trezește forțe oarbe'n mine...

Efluvii calde mi se'naltă'n vine
 Și, tresărînd,
 În brațe pătimaș te prind
 Și buzele mi-alerg înfrigurat
 Pe umeri sculpturali,
 Pe sîni cu palpitații de suspin,
 Infiorat, eșii din minți University Library Cluj
 Pe macii înfloriți pe sîn,
 Pe pîntecele nou divin
 Cu frăgezimi și unduiri de crin,
 Pe coapsele fierbînți,
 Și-amețitoare ca o cupă de pelin
 Pe carnea această albă, caldă
 Și mirositoare,
 Pe carnea-această de atîtea lacrimi sfințită,
 De atîtea nopți în lacrime,
 De atîta umilită adorare
 Și de o atît de-adîncă depărtare,
 Pe toată
 Plimb gura mea avidă, desperată.

Acum cînd plec,
 Inebunit de frumusețea ta,
 În simțuri să te iau cu mine aș vrea,
 Lăsîndu-ți buzele să ardă
 Pe gura,
 Pe care poate pîn'la ziuă
 Sărutul morții va pecetlui o.

Cu marii ochi întredeschiși,
 Vibrînd cu îndoiri de coardă,
 Te dai ca o supremă recompensă,
 Te sbuciumi într'un lung adio...
 Tirziu și cînd
 Am stors din clipa dăruită totul
 M'arunc în noaptea nesigură,
 Imensă

.....

Ești tu acolo ?

O, dincolo de-această blestemată vale
 E lumea existenței tale.

Dar numai în trecut de te mai pot ajunge
 Căci nici un vis nu prinde-a trece
 Prin lincezeala-mi sumbră,
 Fără ca dur și rece
 Metaloida Lumbrăal University Library Cluj
 Cu desgust de gardian să nu-l alunge.
 O, nici'un pas spre tine,
 Nici mîna
 N'o pot întinde fără s'o retrag sdrobotită !
 Și setea mea de tine
 Intoarsă brusc de stratul transparent al zonei
 Mistuitoare-adînc, ca patima Didonei,
 Cu furie se smulge din trecut
 Și cere simțurilor amintirea ta,
 Dorința mea
 Din amintiri, din resturi,
 Să te reconstruiască-ar vrea
 Căci nu-i un colț din trupul tău de nea,
 Nici unul dintre darnicile gesturi
 Să nu mi apară-acuma chinuitor de clar..

Sfîșietor ca pe un alt habotnic Sfînt Antoniu
 Mă'mbie și mă răscolește iar
 Surîsul tău de sînge și ivoriu,
 Comoara ta de rotunzimi gingașe
 Mireazma-ți de femei pătimășe.

*Aci în umeda mea groapă,
 În care soarta mă închide ca o pleoapă,
 Infrigurat,
 Frenetic te doresc din nou
 Te vreau..
 Dorința-mi galopează delirant
 Spre magicul iluziei potou.*

*Si toată frumusețea ta tresaltă
 Sub iscusita amintirii daltă.*

CAMIL PETRESCU

PLECAREA DELA „BANCHET“

Petrograd, 12 Aprilie 1917

A sosit „ceasul“? Se pare că da. Poate mă voi așeza din nou la Banchetul Vieții, dar nu voi întârzia acolo ca musafirul neexperimentat din poezia lui Pascoli. E prea frumos să pleci la timp, cu cununa ta de trandafiri încă proaspătă împrejurul tâmplilor, cu ochii scânteietori de băutură dulce, cu pasul nesigur dar nu șovăitor. E frumos să pleci dela Banchet împreună cu tovarășii scumpi, precedat de *auletride*, împrăștiind întunecul nopții cu flacăra torțelor de pin. Fecioarele ce dorm în paturile moi și albe visând efebii înfloritori, ale căror forme întrezărite în *palestră* încep să le turbure liniștea somnului, își zic, fiindu-se: „sunt niște bărbați ce se întorc dela un Banchet“ și își ațintesc urechile către cântecul *auletridelor*, își deșteaptă „doica“ și își pun sclava de încredere să le povestească despre *Banchetele* luminoase ale bărbaților, despre întrunirile vesele ale înțelepților. Și „doicele“ le sfătuiesc de a jertfi a doua zi pe altarul Venerei, două porumbițe albe ca zăpada, două porumbițe cu ciocul moale ca de ciară și trandafiriu, pentru a goni din inima tinereii lor stăpâne grijile turburătoare și pentru a putea dormi în liniște, iar sclavele le povestesc că au auzit dela cineva care a servit la Banchetul lui Agaton, cum Socrates, Aristofan și Alkibiades au discutat o noapte întreagă despre iubire și Socrates a destăinuit chiar învățământul preotesei Diotima. Trec făclile și cântecul flautelor se îndepărtează. Comeseanul intră în casă, își depune cununa de trandafiri, și se culcă gândindu-se la adevărul filozofic: „*trebuie să te bucuri de plăcerile trupesti cu puterile sufletului!*“

RAMIRO ORTIZ

Șirag

Primăvara morții

Toamna înflorește regretele și adună, cu iscusința avarului beat de aur, foile peste care pelerinii jocului și-au vărsat durerile. Potecile răsună jalnic și zărilor s'au cernit: înmormântarea ultimului cântec, pregătită cu fast și sgomot, chiamă amintirile.

Astăzi renasc dorurile și toate iubirile pierdute: o adevărată primăvară de veșted, de ramuri profanate, de searșbăd văzduh și de chin.

Și trebuie să fie, unde-va, într'o căsuță cu păreții plini de imagini și cu miros de gutui, o bătrână cu vorba limpede și alintătoare. Alături de ea, poate, un cap împodobit cu plete, ca un buchet proaspăt, care ascultă.

...Ce o fi povestind bătrâna peste care au trecut atâtea toamne și au înviat atâtea primăveri?

Afară, în agonie, ziua, bătută de ploaie, pare o orfană fără adăpost. Curând perdeaua de neguri se va întinde peste orașul, bolnav de toamnă,—și bătrâna va osteni.

Ce primăvară a morții!

Rugăciune

Ai svârlit, cu mâna bogată, vânturi crunte și câmpiile s'au înfiorat, doamne, de mânia ta izbăvitoare.

Iată,—au cântat, cu glas pițigăiat, cocoșii, și au eșit, să are și să care, boii... Boii pe șesuri grase, în străduinți cumplite îți închină, Doamne, prinos de dragoste, credință și nădejde. Prin adâncuri de cer, se sbat sburătoarele; în colibe mor visurile și toate garoafela au pălit prin geamuri vechi.

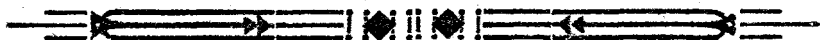
Doamne, împrăștie toamna și umple de rod grădinele iar, ca în diminețile bune de eri.

Parcuri înroșite de sângele florilor și lovite de petalele bolnave, sunt privești de groază. Au nu simți, doamne,—rana tuturor?

Iartă, copile, iartă durerile și iartă—O! prea iertătorule!—moartea Firii nevinovate.

Ci împrăștie, doamne, prin alte maleaguri,—toamna.

I. PELTZ

Pumnalul

— din *M. Lermontov*

Te-ador, o, scumpul meu pumnal-scut de apărare,
Săgetător și rece, la vreme grea-prieten ;
Te-a făurit Cerchezul spre crunta răzbanare
Și strajă libertății — sălbaticul Osetin, ⁽¹⁾

În ceasul despărțirii-o inimă de inger
Drept amintire sfântă — pe veci mi te-a jurat :
Și prima dat'atunci nu te ai pătat în sânge,
Ci-o lacrimă ferbinte duios te-a sărutat.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Doi ochi adânci și galeși lucind ca două astre,
Imi luminau în suflet, mă mângâiau cu jale :
Și'n licăriri de flăcări jucau văpăi albastre,
Sclipind ca două negri tăiușuri de pumnale.

Tovarăș bun de cale, și al dragostei tovarăș,
Pribeagului fii pildă în năzuinți spre țel ;
Și eu voi fi statornic, mă jur pe tine iarăș,
Și credincios ca tine, amice de oțel.

---

¹⁾ Osetin—popor din Caucazia.

I. BUZDUGAN

CĂLĂTORUL

Noaptea era rece și înghețată. Vântul, când șuera furios, când se tânguia prelung pe sub streșini; ploaia cădea neîncetat în pânze dese de apă și luată de vânt, lovea în geamuri zgâlțâindu-le cu atâta putere de par'că sta să le deschidă: și de câte ori Maria îndrăsnise să se apropie de fereastră ca să vadă dacă se mai potolise urgia, o brăzda scăpărarea crudă a unui fulger și o îngrozea bubuitul tunetului atât de deasupra capului că par'că ar fi vrut să dărâme casa.

În clipa în care cu mai multă furie se deslănțuia furtuna Maria auzi lămurit că cineva chema de afară și desluși o voce plângătoare care se ruga să i se deschiză. Fără îndoială că judecata trebuia s'o sfătuiască pe Maria să nu-i dea ascultare, căci, pe o noapte atât de amarnică, când nici un om cu frica lui Dumnezeu nu îndrăznea să umble pe drumuri, numai răufăcătorii și desfrânații sunt în stare să înfrunte vântul și ploaia în căutarea aventurilor și fără-de-legilor. Maria trebuia să se fi gândit că cine are un cămin, foc în el și o mamă, o soră, o soție, care să-l mângâie, nu bate așteptele pe asemenea vreme ca să turbure liniștea fecioarelor.

Dar judecata, persoană foarte stimabilă, are blestematul vițiu de a sosi totdeauna târziu, din care pricină nu este bună de cât să amărască plăcerile și să împodobească remuşcărilor. Judecata Mariei întârziase ca de obicei și pornirea milei, prima ce se deșteaptă în inima femeiască, făcu pe fecioară să întrebe cu bunătate de pe fereastră: «Cine e?» O voce dulce și pătrunzătoare răspunse în ton liniștitor: „Un călător“. Și nevinovata de Maria, fără să mai cerceteze, cine și ce fel de călător, scoase dragul dela ușă, trase zăvorul și învărti cheia în broască, furată de vraja glasului aceluia așa de dulce și mângâios.

Călătorul intră, urând curtenitor bun găsit gazdei; își scoase cu multă stăpânire de sine pălăria cu pene, din care începuse să se prelingă ploaia; își desbracă mantaua udă leoarcă și, mulțumind de găzduire, se așeză pe un scăunăș, în fața focului în care Maria ayusese grije să arunce un braț zdravăn de lemne. Ea deabia îndrăznea să-l privească din când în când, pe furia, căci, în clipa aceea, suspomenita întârziată judecata, începea să-i joace renghiul și Maria înțe-

legea că a da adăpost primului venit era ușurință notorie. Cu toate acestea, nehotărându-se încă să ridice ochii din podeaua unde-i pironise, putu să-și dea seama că oaspele ei era flăcău chipeș și falnic la stat; bălan, chip frumos și trist, aer de stăpân obișnuit să dea porunci și să ocupe primul loc.

Mariei începuse să-i fie teamă și se simți turburată deș: călătorul se arăta recunoscător și-i spunea lucruri ademenitoare, care prin farmecul graiului păreau mai mult de cât erau și, ca să-și ascunză turburarea, se grăbi să-i dea să cizeze și să-i pregătească pentru dormit cea mai bună odăe din casă.

Speriată de propria-i purtare, Maria, nu putu să dea ochii 'n gene toată noaptea, așteptând cu nerăbdare să se lumineze de ziua ca să plece oaspele. Dar se întâmplă că acesta, când apăru în ușa sufrageriei, a doua zi dimineața, odihnit și zămbitor, ca să mănânce ceva, nu pomeni nimic de plecare, precum nici .la ceasul prânzului și mai puțin seara: iar Maria, fermecată și furată de vorba lui mângâioasă și dulce și de poveștile lui, nu avu curajul să-i spuie că ea nu era hangijă de meserie.

Zburară săptămâni, trecură luni și în casa Mariei nu mai era alt stăpân și domn de cât acel căător căruia într'o noapte furtunoasă, făcuse imprudenta să-i dea adăpost. El porunceă și Maria asculta supusă, tăcută, iute ca gândul.

Să nu credeți însă că Maria era fericită. Din potrivă, trăia veșnic cu inima sărită și indurerată. Am numit stăpân pe călător și ar fi trebuit să i zicem tiran, pentru că toate capriciile lui despotice și firea-i nestatornică aproape o înebunise pe Maria. La început călătorul părea ascultător, drăgăstos, desmierdător: cu vremea însă devenea îndrăzneț și-și lua drepturi ce nu i se cuveneau, până când ajunse să nu-i mai între nimeni în voie. Răul era că Maria nu-i putea nici odată să-i ghicească dorințele și să-i întâmpine necazurile: fără nici o pricină, așa, din senin, când nici nu ar fi visat cine-va, nu-și mai încăpea în piele de veselie și mulțumire și cât ai clipi din ochi, trecea dela tristete la bucurie și de la răs la plâns. Se 'nfuria, să sfarme tot ce-i ieșea în cale, și, pe negândite, în câte-va clipe, se topea tot de dragoste și în mângâieri îngerești: se încăpățâna ca un copil și se desnădăjduia ca un om mare: când o acoperea pe Maria de ocări, când o chema cu vorbele cele mai dulci și o înconjura de duioșie nemărginită. Ciudățeniile lui erau une-ori atât de nesuferite că Maria, cu nervii zdrobiți și cu sufletul răvășit, blestema ceasul rău în care promise la ea în casă pe amarnicul călător. Dar tocmai când Maria, cu răbdarea pe isprăvite, era gata să scuture jugul, parcă i șoptea cineva la ureche că el ghicea pe dată ce i se pregătea și cerea iertare cu atâta sinceritate și atâta grație copilărească în cât Maria, nu

numai că uita repede ocările, dar, pentru plăcerea de a ierta, ar mai fi îndurat de trei ori pe atâta necazurile trecute.

Și cum le uitase pe toate când oaspele cu jumătăți de vorbe, cu băgare de seamă și înconjurări, îi vesti că acum sosise ceasul plecării! Maria rămase înlemnită și lacrimile domoale pe care i-le stoarse desnădejdea, picurară din belsug pe mâinile călătorului, care zâmbea trist și murmura încetisor cuvinte de mângâiere, făgăduinți să scrie, să se întoarcă, să-și aducă aminte. Și cum Maria, în durerea ei, îngâna dojeni, oaspele, cu vocea lui dulce și pătrunzătoare, strecură în chip de desvinovățire: „Știi bine, copilă, că sunt un călător. Mă opresc, dar nu rămân: mă așez dar nu mă sta-tornicesc“. Și să știți că numai când auzi destăinuirea asta atât de lămurită, numai când simți că i se sfâșie cele mai tainice fibre ale ființei ei, numai atunci află nevinovata Maria că acel predestinat călător era Amorul și că deschisese ușa celui mai crud stăpânitor al pământului.

Fără să bage în seamă plânsul Mariei (par'că de câte-va lacrimioare avea să se înduioșeze el!) fără să-i pese de dâra de durere nestinsă pe care o lăsa în urma lui, Amorul plecă, înfășurat în manta, cu pălăria—ale cărei pene, uscate de astădată, fâltaiau ciudat în vânt—pusă semeț pe cap, în căutarea altor lărmuri, să bată la alte uși mai bine zăvorite și păzite. Iar Maria rămase liniștită, stăpână în căminul ei, scăpată de grije și spaima, în tovărășia gravei și bunei judecăți care atât de bine sfătuește deși puțin cam târziu. Nu știm ce vor fi sfătuit împreună, avem însă vești neîndoelnice că în nopțile de furtună, când vâjje vântul și ploaia plesnește în geamuri, Maria, apăsându-și mâna pe inimă, ca să-i domolească bătăile, stă cu urechia la pândă să asculte dacă nu cum-va bate la ușa călătorul.

AL. POPESCU-TELEGA

In curând va APARE :

OEDIP LA COLONA

de SOFOCLE

Traducere din grecește de

MIHAIL IORGULESCU

Editura CASEI ȘCOALELOR

CRONICA LITERARĂ

Doinele mele. — I. U. Soricu, Orăștie 1919.

Versul popular armonios, simplu și sintetic, cu un pronunțat parfum de panteism, nu poate fi mănuit de un artist cult de cât printr'o fericită excepție. Calitățile cari se cer acestuia spre a reuși trebuie să fie foarte rar de întâlnit, de vreme ce n'am avut până acum de cât pe Alexandri și Eminescu, maeștri ai versului popular. Din generația post emineștiană două talente reiau firul de unde l'a lăsat acești înaintași și se pare că vor avea cu vremea acelaș noroc : Victor Eftimiu și Soricu. Victor Eftimiu, talent esențialmente epic, s'a încercat firește în balada populară, — gen intermediar între lirică și epică. *Legenda Clopotelor de la Mânăstirea Argeșului*, o cunosc cititorii *Sburătorului* și au apreciat de sigur fantezia bogată, versul curgător, mișcarea gradată a interesului dramatic, pictura vioae a mulțimei, fără de care nici nu se poate cineva încerca în epica populară.

D. I. U. Soricu, și-a ales genul pur liric al Doinei. — Sunt totuși în doinile sale scăpărari de grandioasă epopee ceia ce ne îndreptățește să așteptăm de la d-sa și o baladă Uhland-iană ; iată o strofă unde stilul sare afar de matca lui pur lirică, și se servește de simaginile firești legendei epice :

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Arborel cu frunza verde
Cum n'oi plânge când în vale,
N'aud de cât plâns și jale
Și văd mame obidite
Și altare pângărite
Iar pe șesuri moartea bate
Din aripi însângerate ?*

(Colindul țării.)

Accentul liric însă pretutindeni are o vigoare de masivă primitivitate : ast-fel în *Blestemul Munților* :

*Munți cu fruntea de zăpadă
Trăznetul pe voi să cadă
Și cu flacăra cerească
Codrii să vi-i pustiască,
Să rămâe bolovanii
C'ași dat mâna cu dușmanii.*

*Munți cu ochi de piatră seacă
Vântul bate, oastea pleacă,
Se coboară tristă 'n vale
Spre Moldova-și tae cale
Piepturile sângerate
Steagurile sfâșiate.*

*Munți, tovarășii furtunii,
Azi vă părăsesc păunii
Și cu zânele pădurii
Dar la vară o să vie
Ca o cruntă vijelie.
Munți cu creștete deșerte,
Dumnezeu să nu vă erte
Să vă surpe vânt și ploae
Să rămâneți mușuroae
Să vă scurme șobolanii
Că v'au fost mai dragi dușmanii.*

Inercarea de a nu pierde contactul în artă, cu inima mare a poporului, e o idee înaltă, fecundă care va avea totdeauna răsunet în sufletul adevăraților prețuitori de artă. —

FLORI DE LUT

de G. TALAZ

Un începător, și pentru un începător versurile sale sunt o adevărată virtuozitate... O calitate, mai ales *vizualitatea*, nu lipsește autorului. Nu-i lipsește *niți o oare care originalitate de gândire... Simțirea se vede că e, ce lipsește mai cu seamă autorului.* De aceea cu toată grija ce-o dă vocabularului, — lipsește cuvintelor sale acel parfum subtil care creiază în noi asociații misterioase, acel ceva nedefinit, care face că un poet e mare mai ales *prin ceea ce nu spune ci evoacă*, de cât prin ceea ce spune. Tot misterul, — care stă numai în puterea talentului de elită — e în *cum leagă cuvintele de care se servă*, spre a da viață concepției lui? Căci vocabularul poate fi sărac, imaginile pot să lipsească, și poetul cu toate astea să fie genial, în daună altora cari pot fi risipitor de bogăți și ca imagini și ca material verbal, — și totuși să nu fie de cât niște simpli virtuoși retori. — Din cauza aceasta cel dintâi reușește să creeze în noi o sinteză sufletească, care se traduce printr'o iluminare spontană, — pe când cei fără darul sintezei creații de artă, să ne obosească, sau să ne amețească într'o legănare muzicală de vorbe, — simplă gădilitură a simțurilor care nu se ridică până la emoția mai adâncă a sufletului. Aceasta din urmă trebuie s'o urmărească D-nul Talaz dacă vrea să-și ajungă ținta artei supreme, — căci mijloace hotărât că are... Ii mai trebuie răbdarea să *se asculte* pe sine, — îi clipele când glasul interior vorbește de la sine *ne solicitat de voință*... Paginile sale dau mai ales impresia că sunt isvorâte din *Solicitățile voinții de a scrie*; în arta marilor scriitori, voința nu comandă, ci ascultă; e un simplu *grefier* al artistului. Nuanța asta scapă din vedere celor mai mulți scriitori cari cu o mai adâncă pricepere a momentului realizării artistice, — ar da lucruri mult mai de preț.

D. NANU

A APĂRUT:

E. LOVINESCU

CRITICE

VOL. III
EDIȚIA II-a

LEI 10

EDITURA ALCALAY

Au apărut de colaboratorii Sburătorului

Elena Farago: SOAPTELE AMURGULUI

VERSURI

Alexandrina Scurtu: SONETE

„Urmările Economice ale Păcii“

S'a pus în vânzare, în traducere românească, după originalul englez, volumul :

„Urmările Economice ale Păcii“

de JOHN MAYNARD KEYNES

Apărută în Anglia, acum un an, lucrarea a fost tradusă în toate limbile europene. Intreaga diplomatie a lumii și guvernele tuturor statelor stau astăzi sub înrăurirea acestei opere.

Pentru ediția Românească, autorul a scris anume o prefață, în care analizând situația noastră, în noile condiții de viață, arată ce fel de guverne trebuie să fie în acest moment României, și care sunt primejdiile politice și economice de care trebuie să ne ferim.

Apariția acestei cărți a fost caracterizată de Asquith, fostul prim Ministru al Angliei, ca cel mai mare eveniment al secolului, după Războiu.

